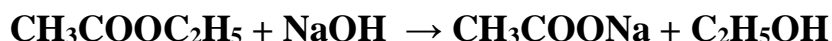

ИЗСЛЕДВАНЕ НА КИНЕТИКАТА НА ОСАПУНВАНЕ НА ЕТИЛАЦЕТАТ

Цел: Да се изследва кинетиката на осапунване на етилацетат с натриева основа.

Теоретична част: Реакцията на осапунване на етилацетат с натриева основа протича по уравнението:

с образуване на натриев ацетат и етилов алкохол. В разреден воден разтвор реакцията протича като бимолекулна и практически докрай. Скоростта ѝ при дадена температура зависи от концентрацията на реагиращите вещества:

$$v = \frac{dx}{dt} = k(a-x)(b-x) \quad (1)$$

k – скоростна константа на реакцията [$\text{mol} \cdot \text{l}^{-1} \cdot \text{s}^{-1}$],

a – начална концентрация на NaOH [mol/l] при започване на реакцията,

b – начална концентрация на $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$ [mol/l] при започване на реакцията,

x – концентрация на продукта CH_3COONa на реакцията в момент t от началото [mol/l].

Чрез интегриране се стига до кинетичното уравнение за бимолекулна реакция:

$$\ln \frac{a-x}{b-x} = k(a-b)t + \ln \frac{a}{b} \quad (2)$$

Изменението на концентрацията x , а следователно и скоростната константа k могат да бъдат определени чрез измерване на

електропроводността χ , т.е. на съпротивлението R на разтвора. В процеса на реакцията електропроводността на разтвора ще се понижава поради:

-понижаване на концентрацията на силно подвижния хидроксиден йон OH^- ;

-увеличаване на концентрацията на по-малко подвижния ацетатен йон $\text{CH}_3\text{COO}^- \equiv \text{Ac}^-$.

Тъй като $C_{\text{Na}^+} = a$; $C_{\text{Ac}^-} = x$; $C_{\text{OH}^-} = a - x$ за специфичните електропроводности в различен момент време можем да запишем:

$$\text{при } t = 0: \quad x = 0, \quad \chi_0 = \frac{a}{1000}(\lambda_{\text{Na}^+} + \lambda_{\text{OH}^-}) ;$$

$$a = 1000 \frac{\chi_0}{\lambda_{\text{Na}^+} + \lambda_c}$$

$$\text{при произволен момент } t : \quad \chi_t = \chi_0 + \frac{x}{1000}(\lambda_{\text{Ac}^-} - \lambda_{\text{OH}^-}) ;$$

$$x = 1000 \frac{\chi_t - \chi}{\lambda_{\text{Ac}^-} - \lambda}$$

$$\text{при } t = \infty, \quad x = b, \quad \chi_\infty = \chi_0 + \frac{b}{1000}(\lambda_{\text{Ac}^-} - \lambda_{\text{OH}^-}) ;$$

$$b = 1000 \frac{\chi_\infty - a}{\lambda_{\text{Ac}^-} - \lambda}$$

Като заместим изразените чрез електропроводността концентрации a , b и x в уравнението (2), се получава:

$$\ln \frac{a-x}{b-x} = \ln \frac{\frac{\chi_0}{\chi_t} \Lambda - 1}{\frac{\chi_\infty}{\chi_t} - 1} = \ln \frac{\frac{R_0}{R_t} \Lambda - 1}{\frac{R_t}{R_\infty} - 1} = k(a-b)t + \ln \frac{a}{b} \quad (3)$$

където: Λ е означение на отношението $\frac{(\lambda_{\text{Ac}^-} + \lambda_{\text{Na}^+})}{(\lambda_{\text{Na}^+} + \lambda_{\text{OH}^-})}$;

λ - подвижностите на йоните в реагиращата смес;

χ_0 – специфична електропроводимост (или съпротивлението R_0) на разтвора веднага след смесване на NaOH и $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$;

χ_t – специфична електропроводимост (или съпротивлението R_t) в момент t от началото на реакцията;

χ_∞ – специфична електропроводимост (или съпротивлението R_∞) на разтвора при протекла докрай реакция.

Скоростната константа k на реакцията се определя графично като се изследва промяната на специфична електропроводимост χ с времето.

Задача: Да се определи скоростната константа k на реакцията на осапунване на етилацетат.

Необходими уреди и материали: Мост за измерване на електропроводимост (съпротивления), електролизна клетка, разтвори на 0.05n NaOH и 0.01n $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$, бехерови чаши, мерителни цилиндри, епруветка.

Начин на работа:

1. Измерват се специфичните електропроводимости χ на NaOH и $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$. Преди всяко измерване клетката се измива добре с дестилирана вода. Сравняват се стойностите на χ на двата изходни разтвора.

2. Епруветката се измива с дестилирана вода и се подсушава с филтърна хартия. Отмерват се 20 ml NaOH и 14 ml $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$, които се наливат в епруветката като се отчита момента на смесването и веднага се измерва χ_0 , което отговаря на $t = 0$ min.

3. Измерва се специфичната електропроводимост χ_t на реагиращата смес в определено време от началото на реакцията: 3 min.; 5 min.; 7 min.; 10 min.; 15 min.; 20 min.; 30 min.; 40 min. **По време на процеса, преди всяко отчитане разтвора внимателно се разбърква с помощта на самата клетка.** Счита се, че за 40 min реакцията е протекла докрай. Последната измерена стойност е χ_∞ .

Обработка на експерименталните резултати:

1. Изчисляват се началните концентрации a на 20 ml NaOH и b на 14 ml $\text{CH}_3\text{COOC}_2\text{H}_5$ в общата смес.
2. Изчисляват се стойностите на подвижностите λ_{Na^+} , λ_{OH^-} , λ_{Ac^-} за температурата, при която протича реакцията по следната формула:

$$\lambda = \lambda_{18^\circ\text{C}} [1 + \alpha(T - 18)]$$

за различните йони λ [$\Omega^{-1}\text{cm}^2 \text{ г.екв.}^{-1}$] и α при $T = 18^\circ\text{C}$ са:

$\lambda_{\text{Na}^+} = 42.6$	$\alpha = 0.0244$
$\lambda_{\text{OH}^-} = 174.0$	$\alpha = 0.0180$
$\lambda_{\text{Ac}^-} = 35.0$	$\alpha = 0.0238$

3. Пресмята се отношението $(\lambda_{\text{Ac}^-} + \lambda_{\text{Na}^+}) / (\lambda_{\text{Na}^+} + \lambda_{\text{OH}^-}) = \Lambda$.
4. Пресмятат се необходимите величини съгласно (3) и заедно с измерените стойности се нанасят в таблица:

t, [min]	χ_t , [ ]	$\frac{\chi_0}{\chi_t}$	$\frac{\chi_\infty}{\chi_t}$	$\frac{(\chi_0 / \chi_t)\Lambda - 1}{\chi_\infty / \chi_t - 1} = A$	lnA	b	K

5. Уравнение (3) се представя графично. От отреза на получената права се определя $\ln \frac{a}{b}$, а оттам концентрацията b на естера. От наклона на правата се определя стойността на $k(a - b)$ и чрез заместване на a и b се намира скоростната константа k в [1/g.eqw.min].